

SCIOBOT+ PRACOVNÍ LIST - ZADÁNÍ PRO ŽÁKY

Ustálená slovní spojení

Český jazyk | 7. třída

1) Vyber správnou možnost:

Co znamená ustálené slovní spojení 'mít máslo na hlavě'?

- A) Být velmi chytrý
- B) Být roztržitý
- C) Mít umaštěné vlasy
- D) Mít sám nějaký prohřešek

Co znamená ustálené slovní spojení 'vzít nohy na ramena'?

- A) Odpočívat po náročném dni
- B) Rychle utéct
- C) Nést někoho na zádech
- D) Dělat stojku

Jaký je význam rčení 'jít s kůží na trh'?

- A) Být upřímný
- B) Chlubit se
- C) Riskovat, vystavit se nebezpečí
- D) Prodávat kožené výrobky

Co vyjadřuje ustálené spojení 'mít hlavu v oblacích'?

- A) Snít, být nepozorný
- B) Být nemocný
- C) Být pyšný
- D) Být velmi vysoký

Co znamená 'dát někomu košem'?

- A) Odmítnout nabídku
- B) Pomocť někomu s nákupem
- C) Prozradit tajemství
- D) Darovat někomu dárek

2) Dopln pravý sloupec:

Ustálené slovní spojení	Význam
Hodit flintu do žita	
Házet perly sviním	
Mluvit jako kniha	
Mít za ušima	
Držet jazyk za zuby	

3) Doplně vynechané části:

Když někdo mluví zbytečně moc, říkáme, že mele _____. Člověk, který je velmi unavený, je _____ jako kotě. Když někdo mluví nesmysly, tvrdíme, že mluví _____ páté přes _____.

Když se nám něco nepodaří, řekneme, že jsme udělali _____ díru do _____. Pokud je někdo velmi líný, říkáme, že by se _____ pro _____ nedohnul.

Člověk, který se cítí jako ryba ve _____, se někde cítí velmi _____. Když někdo vypadá, že má strach, říkáme, že má _____ až za _____.

Kdo je velmi šťastný, ten je v _____ _____. Pokud někdo mnoho pracuje, říkáme, že dře jako _____. Když je někdo velmi naštvaný, tak mu _____ v kotli.

4) Urči pravdivost tvrzení:

Ustálené slovní spojení 'mít kliku' znamená mít štěstí.	ANO / NE
Rčení 'být v sedmém nebi' znamená být velmi smutný.	ANO / NE
Ustálená slovní spojení mají vždy doslovný význam.	ANO / NE
Pranostiky jsou druhem ustálených slovních spojení.	ANO / NE
Rčení 'mít dlouhé prsty' označuje člověka, který rád krade.	ANO / NE
Ustálené spojení 'lézt někomu do zelí' znamená pomáhat mu na zahradě.	ANO / NE

5) Odpověz vlastními slovy:

Vysvětli vlastními slovy, co jsou ustálená slovní spojení a proč je používáme.

Napiš větu, ve které použiješ ustálené spojení 'spadl mu kámen ze srdce'. Vysvětli jeho význam.

Vymysli dvě věty s ustáleným spojením 'hrát první housle'. V první větě použij spojení v doslovném významu, ve druhé v přeneseném významu.

Jaký je rozdíl mezi příslovím a rčením? Uveď příklad obou.

Vymysli a napiš krátký příběh (3-5 vět), ve kterém použiješ alespoň tři různá ustálená slovní spojení.

SCIOBOT+ PRACOVNÍ LIST - ŘEŠENÍ

Ustálená slovní spojení

Český jazyk | 7. třída

1) Vyber správnou možnost:

Co znamená ustálené slovní spojení 'mít máslo na hlavě'?

- A) Být velmi chytrý
- B) Být roztržitý
- C) Mít umaštěné vlasy
- D) Mít sám nějaký prohřešek**

Co znamená ustálené slovní spojení 'vzít nohy na ramena'?

- A) Odpočívat po náročném dni
- B) Rychle utéct**
- C) Nést někoho na zádech
- D) Dělat stojku

Jaký je význam rčení 'jít s kůží na trh'?

- A) Být upřímný
- B) Chlubit se
- C) Riskovat, vystavit se nebezpečí**
- D) Prodávat kožené výrobky

Co vyjadřuje ustálené spojení 'mít hlavu v oblacích'?

- A) Snít, být nepozorný**
- B) Být nemocný
- C) Být pyšný
- D) Být velmi vysoký

Co znamená 'dát někomu košem'?

- A) Odmítnout nabídku**
- B) Pomocť někomu s nákupem
- C) Prozradit tajemství
- D) Darovat někomu dárek

2) Dopln pravý sloupec:

Ustálené slovní spojení	Význam
Hodit flintu do žita	Vzdát se, rezignovat
Házet perly sviním	Plytvat něčím cenným na někoho, kdo to neocení
Mluvit jako kniha	Vyjadřovat se učeně, spisovně
Mít za ušima	Být vychytralý, mazaný
Držet jazyk za zuby	Mlčet, neprozradit tajemství

3) Doplň vynechané části:

Když někdo mluví zbytečně moc, říkáme, že mele pantem. Člověk, který je velmi unavený, je utahaný jako kotě. Když někdo mluví nesmysly, tvrdíme, že mluví páté páté přes deváté.

Když se nám něco nepodaří, řekneme, že jsme udělali díru díru do světa. Pokud je někdo velmi líný, říkáme, že by se ani pro korunu nedohnul.

Člověk, který se cítí jako ryba ve vodě, se někde cítí velmi dobře. Když někdo vypadá, že má strach, říkáme, že má srdce až za patami.

Kdo je velmi šťastný, ten je v sedmém nebi. Pokud někdo mnoho pracuje, říkáme, že dře jako kůň. Když je někdo velmi naštvaný, tak mu bublá v kotli.

4) Urči pravdivost tvrzení:

Ustálené slovní spojení 'mít kliku' znamená mít štěstí.	ANO / NE
Rčení 'být v sedmém nebi' znamená být velmi smutný.	ANO / NE
Ustálená slovní spojení mají vždy doslovný význam.	ANO / NE
Pranostiky jsou druhem ustálených slovních spojení.	ANO / NE
Rčení 'mít dlouhé prsty' označuje člověka, který rád krade.	ANO / NE
Ustálené spojení 'lézt někomu do zelí' znamená pomáhat mu na zahradě.	ANO / NE

5) Odpověz vlastními slovy:

Vysvětli vlastními slovy, co jsou ustálená slovní spojení a proč je používáme.

Ustálená slovní spojení jsou zaběhnuté kombinace slov, které mají často přenesený význam odlišný od doslovného. Používáme je pro zpestření jazyka, výstižné vyjádření myšlenek a situací, a také proto, že jsou součástí naší kulturní tradice a historie.

Napiš větu, ve které použiješ ustálené spojení 'spadl mu kámen ze srdce'. Vysvětli jeho význam.

Když Petr zjistil, že test z matematiky napsal na jedničku, spadl mu kámen ze srdce. Toto ustálené spojení znamená, že se někomu velmi ulevilo, zbavil se strachu či obav.

Vymysli dvě věty s ustáleným spojením 'hrát první housle'. V první větě použij spojení v doslovném významu, ve druhé v přeneseném významu.

Doslovný význam: Moje sestra hraje první housle v orchestru naší školy. Přenesený význam: Ve třídě hraje první housle Tomáš, který vždy rozhoduje, co budeme dělat o přestávkách.

Jaký je rozdíl mezi příslovím a rčením? Uveď příklad obou.

Příslaví je ustálený výrok, který obsahuje mravní ponaučení nebo životní moudrost (např. 'Bez práce nejsou koláče'). Rčení je kratší ustálené spojení, které popisuje určitou situaci, ale neobsahuje ponaučení (např. 'mít těžkou hlavu').

Vymysli a napiš krátký příběh (3-5 vět), ve kterém použiješ alespoň tři různá ustálená slovní spojení.

Petr měl dnes těžký den. Nejprve zaspal a musel vzít nohy na ramena, aby stihl začátek vyučování. Pak zjistil, že zapomněl domácí úkol, a tak byl v koncích. Nakonec ale zazvonilo a učitelka úkoly nevybrala, takže mu spadl kámen ze srdce.